

СЕЛИМИР РАДУЛОВИЋ

ИСКУСТВО ЋУТАЊА И ИСКУСТВО РЕЧИ

Ваше преосвештенство,
Уважени председниче Матице српске,
Госпође и господо, уважени гости,

Када сам, пре четири десетлећа, напуштао непрекорачиви радосно-тескобни простор завичајног скита, онај крајак света где се мало у велико утапа, где се небо, јарко, пространо, шири и ослања на оштре обронке Ловћена, нисам слутио да ћу се, с овог места, и на овај начин, захваљивати песнику, поводом награде овенчане његовим именом, за све оне дарове с којима сам измерио не само властито детињство него и читав живот. Није без разлога Иво Андрић записао да смо сви прошли кроз Змај Јовино дело, да је оно *нейролазно и свудашње* и да, на разне начине, у различним обличјима, *живи и траје*. А један од песникових најверодостојних настављача (Душко Радовић) предочавао да је Змај Јовино *ошкриће дејтејта* и непосредна *здравица дејтејнсьтву* неотклоњив датум наше културе и историје и да је он, попут Вука, и његовог *Рјечника*, успео да *поишце и ојева све шћто смо знали и имали*, те да у његовом *јевању* и *јеванији* има *нешћто важно о свима нама*. Именујући време у којем је стварао као *велико доба Милејтејево*, Јован Дучић је у њему видео *националног барда* који је деловао као *народни човек и народни јесник*, наводећи да се у његовим песмама за велику и малу децу *укрштала словенска нежност* и *српска духовијост*. Заветовао је, искрено и тачно – сви ми, и данас, пијемо с *његовог чистог извора*.

Нема српске куће, писао је Милош Црњански, која *не зна његову шалјиву јоезију*, ни *снаге која би могла да обори значај његове јолијичке јесме*, *фијук бича шћто је шчибао јола сћолећа*,

или *Ђулиће* и *Ђулиће увеоке*, или *њеџове њесме исїеване за децу*. Пишући да је Змај, својом песмом, испунио пола века српства, он вели да она има *нейосредност̄ какве више нема*. У истом духу Борислав Михајловић Михиз наводи да је, када се поглед усмери к *нашим њесничким хоризонт̄има*, свуда по неко зрно *њеџово*, па га је зато назвао *нашим најлејшим завршеним њесником*.

Било како било, сведочећи са највишег места српске културе, одајући почаст једној од две половине *српске романѣичарске јабуке*, дозволите ми да именујем онај трен кад се *искусїво ђуїања* преображава у *искусїво речи*, кад се живот, у нама, буди и разлива као живо врело. Наш *учишељ* и *мучишељ*, како је Фјодора Михајловича Достојевског називао отац Јустин, из којег су изнедрили сви *болови* и све *чежње* људског бића, који је певао о свету у којем *їајна їајну ѓрли* и *заџонеїка заџонеїку љуби*, вели да су сви људски проблеми сводиви на два проблема – на проблем постојања Бога и на проблем бесмртности душе. Ако има Бога душа је *бесмртїна*, ако нема Бога душа је *смртїна!* Тежња за Богом је *срце срца људског* и док не реши тај проблем човек је *онїолошки* неспособан да реши ма који други. У писму Мајкову он предочава да је постојање Бога кључно питање, због којег се, *свесно* и *несвесно*, мучио читавог живота. Готово идентичну реченицу изговара и Кирилов, за којег је Бог *сїрасїна мука* и *сїрасїно мучење*. Зар његова реч да би, ако би неко доказао да је Христос *ван исїїне*, да истина *искључује Хрисїа*, он остао *с Хрисїом*, а не *с исїїном*, не сведочи о једном истинском, светопавловском исповедању вере. *Овај сеїїни їророк Евроїе* усмерио ме је, милошћу Божјом, још као четрнаестогодишњака, у основном свету, у свету детињства, ка *даху мале молиїве* ка тихом и најнепосреднијем разговору с Господом, храбрећи ме у покушају да се сјединим с Њим, да отворим ум и срце, без остатка, за Њега. Два велика оца хришћанског Истока, Свети Григорије Богослов и Свети Григорије Синаит, веле да је *молиїи*, већма него *дисаїи*, да је *молитва светиї огањ радосїи* који из срца избија, *їечайї Хрисїов*, а светопавловска реч – да *вером ходимо*, а не *гледањем*.

Дах мале молиїве (мале, јер су приноси оног који је изговара незнатни) је покушај да се, устима и срцем, пева Господу! То је онај трен кад престаје *искусїво ђуїања* и почиње *искусїво речи*, кад се живот, понављам, у нама разбуди и разлије као *живо врело*. Кад спознајемо да нисмо оставили себе *нейосведочена*, јер су се, у право време, отворила врата оног у чијем је врту све јединствено – и мирис дрвећа, и пој птица, и боје зрелих плодова. Може се рећи и овако – покушај обасјавања *унуїрашње їицине ума* и *унутрашње їицине срца*.

Пред огњем који сјаљаје свако зло земаљско је све као сенка и звук вејра! Лепота се спушта озго; песма, као и људска душа, сија изнутра и огледало је славе Његове. Само је један песник Универзума, из којег изнедрује смисао сваког облика свећа. Зрак таворске светлости! Лет у песму је лет ка средишту езоџеричне суйсјанице која се диже; стихови се не склапају мишљу, већ уџарцима њевајуће вајре.

Дозволите ми, на самом крају, да честитам мом драгом колеги Владимиру Јагличићу на заслуженом признању, али и да му захвалим на, још једном, дивном дару српској култури, на блиставим преводима дела Ивана Александровича Иљина, сејног пророка Европје 20. века, да захвалим члановима жирија на подршци и поверењу. У свету брзих на џлену и хиџрих на џрабежи, у којем грех пада као снег, и све засипа, још се није дигла ноћ с важних и завейних мисли нацеџ сјасења. У њему се глина над глином горди, глина глину клевеће, кушајући сладост, испијајући отров, и мења, олако, вечност за кашику меда. Савремени човек је духовно оболели човек препуштен дивљем галопу чула. Колико је, запитајмо се, данас дубинских душезналаца који оверавају да је духовно познање изнад знања које нуде секуларне дисциплине? Савремени свет је свет скривенодејствујућег антиисихазма, а савремени човек сенка обавијена димом и разџорелим безакоњем. Они се нису прилагодили Богочовеку, већ Богочовека прилагођују себи – жртвујући га зарад мравињака људског. Стога, већма због себе, мање због вас, подсећам на речи Аве Доротеја:

„Ујутру преиспитуј себе како си провео ноћ, а увече како си провео дан!“*

---

* Реч на Свечаној седници Матице српске приликом примања Змајеве награде за збирку песама *Дах мале молићве*, у Новом Саду, 16. фебруара 2018. године.